

Försvarsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om tryggande av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen samt till lag om ändring av lagen om skyddsupplag

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om tryggande av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen samt till lag om ändring av lagen om skyddsupplag (RP 145/2025 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande expert Mirjami Tanner, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Tommi Nordberg, försvarsministeriet
- utvecklingschef Laura Vilkkonen, kommunikationsministeriet
- försörjningsberedskapsöveringenjör, ingenjöröverste Jaakko Jurvelin, Huvudstaben
- chef för strategiskt stöd Nuutti Nikula, Försörjningsberedskapscentralen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Regeringen föreslår att det stiftas en lag om tryggande av försörjningsberedskapen och om Försörjningsberedskapscentralen. Det föreslås att lagen om tryggande av försörjningsberedskapen upphävs. Dessutom föreslås det att 1982 års lag om skyddsupplag ändras. Syftet med propositionen är att inrätta Försörjningsberedskapscentralen som ett ämbetsverk. Detta motsvarar bättre kraven i den förändrade säkerhetspolitiska omgivningen och verksamhetsmiljön och ska förtydliga Försörjningsberedskapscentralens ställning som myndighet.

Utlåtande FsUU 13/2025 rd

(2) Med försörjningsberedskap avses enligt 1 § i lagförslag 1 tryggnad av de ekonomiska funktioner, den produktion av och tillgång till nödvändiga varor, material och tjänster samt den kritiska infrastruktur som är nödvändiga för befolkningens försörjning och skydd, landets näringsliv och landets försvar och säkerhet inför och under allvarliga störningssituationer under normala förhållanden och inför och under undantagsförhållanden. Definitionen har beretts tväradministrativt för att den ska omfatta de samhällssektorer som är väsentliga för tryggnaden av försörjningsberedskapen.

(3) I definitionen av försörjningsberedskap kvarstår omnämmandet av försvaret, och till det fogas nu ett omnämmande av säkerhet. Motiveringen till detta är att man utöver funktioner som är kritiska för försvaret även tryggar funktioner hos aktörer inom den inre säkerheten, såsom polisen, Gränsbevakningsväsendet, räddningsväsendet, Transport- och kommunikationsverket samt migrationsmyndigheterna. Försvarsutskottet välkomnar den preciserade definitionen av försörjningsberedskap.

(4) Utskottet konstaterar att den militära försörjningsberedskapen och den allmänna försörjningsberedskapen tillsammans utgör grunden för Finlands övergripande säkerhet. De är tätt sammanlänkade helheter, vars gränssnitt framträder inom nästan alla samhällsviktiga sektorer. Med militär försörjningsberedskap avses Försvarmaktens förmåga att upprätthålla och använda sin militära kapacitet i alla säkerhetslägen.

(5) Kontaktytorna mellan den militära och den allmänna försörjningsberedskapen är mångfaceterade. Försvarmakten verkar i många avseenden i samma strukturer som det civila samhället: den använder samma energi- och bränslenät, är beroende av samma trafikförbindelser och transportnät samt utnyttjar civila lösningar för datakommunikation och cybersäkerhet. Också proviantering, sjukvård och underhåll av utrustning är delvis beroende av civil produktion och logistik. I krissituationer behöver Försvarmakten ett fungerande samarbete med näringslivet, Försörjningsberedskapscentralen och andra myndigheter.

(6) Utskottet anser att propositionen behövs. Den gällande försörjningsberedskapslagen är föråldrad, eftersom den stiftades 1992. Efter det har lagen reviderats endast punktvis. Trots att Försörjningsberedskapscentralen och arbetet med försörjningsberedskap har utvecklats, motsvarar inte alla förutsättningar för tryggnad av försörjningsberedskapen kraven i den förändrade verksamhets- och hotmiljön.

Försörjningsberedskapsrådet och Försörjningsberedskapscentralens styrgrupp

(7) I propositionen (2 § i lagförslag 1) föreslås det att det inrättas ett försörjningsberedskapsråd som tillsätts av statsrådet för en mandatperiod på högst tre år. I rådet finns företrädare för myndigheter, företag och organisationer som är centrala med tanke på försörjningsberedskapen.

(8) Rådets uppgift är att främja samarbete mellan myndigheter, näringslivet och organisationer i frågor som gäller försörjningsberedskap, analysera hot mot försörjningsberedskapen och stödja forskning inom området. Därtill ska rådet avge utlåtanden, ta initiativ till utveckling av försörjningsberedskapen samt utvärdera verksamheten inom sektorer, pooler och kommittéer och föreslå årliga prioriteringar för dem.

Utlåtande FsUU 13/2025 rd

(9) Syftet med propositionen är att stärka försörjningsberedskapsrådets roll särskilt i styrningen av sektorer, pooler och kommittéer, som tidigare har skötts av Försörjningsberedskapscentralens styrelse. Utskottet betonar den etablerade utgångspunkten att den finländska modellen för försörjningsberedskap bygger på frivilligt samarbete mellan myndigheter och näringslivet. Företagens roll inskränks inte, eftersom de har en viktig roll i den finländska försörjningsberedskapen. Utskottet välkomnar att man i propositionen valt en modell där företrädare för näringslivet ingår i försörjningsberedskapsrådet och styrgruppen (9 § i lagförslag 1) som permanenta sakkunniga.

Säkerhetsupplagring och avtal om produktionsreservering

(10) Försörjningsberedskapscentralens kärnverksamhet omfattar skyddsupplagring, obligatorisk upplagring och säkerhetsupplagring. Covidpandemin visade att marknaden inte fungerar i exceptionella situationer. Finlands geografiska läge och stora beroende av fungerande sjötransporter utgör en särskild sårbarhet, både med avseende på import av livsviktiga varor och militär rörlighet. Det förutsätter så heltäckande säkerhetsupplagring som möjligt för att hantera olika marknadsstörningar.

(11) Utskottet har i sina tidigare ställningstaganden fäst uppmärksamhet vid att säkerhetsupplagen är tillräckliga. Elektrifieringen av fordonsbeståndet minskar behovet av och distributionen av flytande bränslen, men Försvarsmaktens transportmedel använder i huvudsak flytande bränslen. Därför bibehålls skyldigheten att säkerhetsupplagra flytande bränslen på en tillräcklig nivå.

(12) När det gäller materiell beredskap är säkerhetsupplagen viktiga för det militära försvaret och den kritiska försvarsindustri som stöder försvaret. Tack vare Finlands säkerhetsupplag kunde ammunitionsproduktionen snabbt ökas efter att kriget i Ukraina inleddes.

(13) Utskottet anser att möjligheten för Försörjningsberedskapscentralen att reservera kapacitet och produktion i samarbete med industrin ger flexibilitet i fråga om materiell beredskap. Försvarsmakten har redan länge gjort motsvarande beredskapsarrangemang med industrin i form av avsiktsförklaringar och bindande avtal.

(14) Det är mycket viktigt att stärka försörjningsberedskapsfondens bärkraft i den förändrade säkerhetsmiljön, där man även måste vara beredd på långvariga kriser. Den materiella beredskapen förutsätter betydande ekonomiska satsningar för att trygga både det militära försvaret och det civila samhällets funktioner.

(15) Utskottet anser det viktigt att propositionen möjliggör ett långsiktigt och tillräckligt trygande av försörjningsberedskapen genom att korrigera finansieringen av Försörjningsberedskapscentralen så att den kan planera och genomföra sitt uppdrag utan underskott i budgeten. I den nya finansieringsmodellen täcks omkostnaderna för ämbetsverket Försörjningsberedskapscentralen via statsbudgeten. Försörjningsberedskapsåtgärderna finansieras fortsatt via försörjningsberedskapsfonden, till vilken en höjd försörjningsberedskapsavgift intäktsförs. Avgiften har inte justerats på årtionden, så det finns starka skäl att höja avgiftsnivån.

Försörjningsberedskapens internationella dimension

(16) Finlands försvarsmakt är numera en integrerad del av ett internationellt samarbetsnätverk, vars betydelse har ökat särskilt genom Natomedlemskapet. Genom anslutningen till Nato i april 2023 blev Finland en fullvärdig del av alliansens gemensamma försvar, vilket har förändrat både försvarsplaneringen och organiseringen av försörjningsberedskapen. Finlands säkerhet bygger nu, vid sidan av den nationella försvarsförmågan, även på militärt och politiskt stöd från allierade.

(17) Inom Nato deltar Finland i utvecklingen av logistik och försörjning bland annat inom strukturen Joint Support and Enabling Command (JSEC) och genom verksamheten i NATO Support and Procurement Agency (NSPA). Dessutom möjliggör värdlandsstödsavtalen (Host Nation Support, HNS) underhåll och stöd för allierade trupper på finskt territorium under undantagsförhållanden.

(18) En av de viktigaste formerna av Natosamarbete är programmet Diana (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic), där Finland deltar aktivt. Diana kombinerar utveckling av försvarsteknik, innovationer och stärkande av försörjningsberedskapen mellan Natomedlemmarna. Syftet är att påskynda införandet av ny teknik, såsom artificiell intelligens, cybersäkerhet och energilösningar, till stöd för försvaret och krisberedskapen. Finlands deltagande i Diana stärker försörjningsberedskapen i tekniskt avseende och ökar samarbetet med de allierades forsknings- och utvecklingsverksamhet.

(19) Samarbetet inom EU stöder försörjningsberedskapen bland annat genom RescEU-systemet, som upprätthåller gemensamma krisupplag för läkemedel och skyddsutrustning. Den militära rörligheten i Europa utvecklas genom såväl Nato som EU för att trupper och materiel effektivt ska kunna förflyttas i krissituationer.

(20) De bilaterala avtalen är också viktiga. Finland har ingått samarbetsavtal om försörjningsberedskap med Sverige och Norge, vilket möjliggör ömsesidigt stöd inom logistik, energi och distribution av kritiska material under undantagsförhållanden. Syftet med dessa avtal är att säkerställa den regionala försörjningsberedskapen i Nordeuropa och upprätthålla oavbrutna leveranskedjor i kristider.

(21) Avtalet om försvarssamarbete mellan Finland och Förenta staterna (DCA) stärker arrangemangen för underhåll och materiellt stöd på finskt territorium och möjliggör förläggning av allierade styrkors baser och upplag i landet.

(22) Försörjningsberedskapen omfattar numera även cybersäkerhet och skydd av datanät. Finland samarbetar med Natos cyberförsvarscenter (CCDCOE) och EU:s cybersäkerhetsprogram för att stärka skyddet av kritisk infrastruktur.

(23) Genom Natomedlemskapet, Diana-programmet och försörjningsberedskapsavtalen med Sverige och Norge är Finland en del av en bredare säkerhetsgemenskap där gemensam planering och övning, teknisk utveckling och resursdelning stärker Finlands och hela alliansens försvarsförmåga och kristålighet.

Utlåtande FsUU 13/2025 rd

Sammanfattning

(24) Materiell beredskap utgör grunden för försörjningsberedskapen. Finland måste upprätthålla inhemsk produktion och tillräckliga säkerhetsupplag, särskilt för energiprodukter, eftersom även Försvarsmakten och logistikkedjorna är starkt beroende av dem. Samtidigt måste man sörja för råvarulagren för ammunition och kritisk försvarsindustri, så att produktionen snabbt kan ökas vid behov.

(25) Försvaret och säkerheten förutsätter ett starkt samarbete med näringslivet och Försörjningsberedskapscentralen. Den militära försörjningsberedskapen är kopplad till det civila samhällets infrastruktur, såsom energi- och kommunikationsnät, transportsystem och logistik. Den kritiska infrastrukturens funktionsförmåga är beroende av säkra informationssystem och nätverk.

(26) Finland bör i största möjliga utsträckning utnyttja internationellt samarbete, särskilt inom Nato och med de nordiska länderna. De möjligheter som Nato-medlemskapet erbjuder för utveckling av logistik, gemensamma övningar och materiell försörjning bör tillvaratas fullt ut. Program som Diana stöder den tekniska försörjningsberedskapen och möjliggör användning av nya innovationer för att stärka försvar och krisberedskap. Försörjningsberedskapsavtalen med Sverige och Norge bör fördjupas särskilt inom logistik, energinät och materiell beredskap.

(27) Kompetensförsörjning är en väsentlig del av den övergripande försörjningsberedskapen. Ansvar för att säkerställa att informationssamhället fungerar måste fastställas både för normala förhållanden och för undantagsförhållanden. Artificiell intelligens och kvantteknik samt den ökande användningen av dem är goda exempel på detta. Utan kompetent arbetskraft och forskningskapacitet är den materiella och tekniska beredskapen inte hållbar på lång sikt.

(28) Finland bör bygga upp sin försörjningsberedskap enligt principen om övergripande säkerhet, där militär och civil beredskap stöder varandra. Avgörande är förutseende planering, långsiktig finansiering och brett samarbete mellan myndigheter, företag och internationella partner. På så sätt kan Finland under alla förhållanden upprätthålla ett fungerande och trovärdigt försvar och samhällets vitala funktioner, också under långvariga kriser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FsUU 13/2025 rd

Helsingfors 5.11.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Autto saml
vice ordförande Mikko Savola cent
medlem Miko Bergbom saf
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Riitta Kaarisalo sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Jarno Linnell saml
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.